

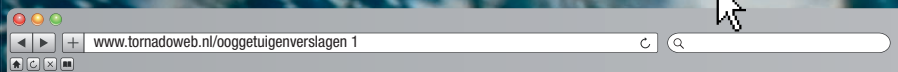

Begrijpend en studerend lezen
leerlingmateriaal proefles
les zelfstandig werken

8

grip
op lezen

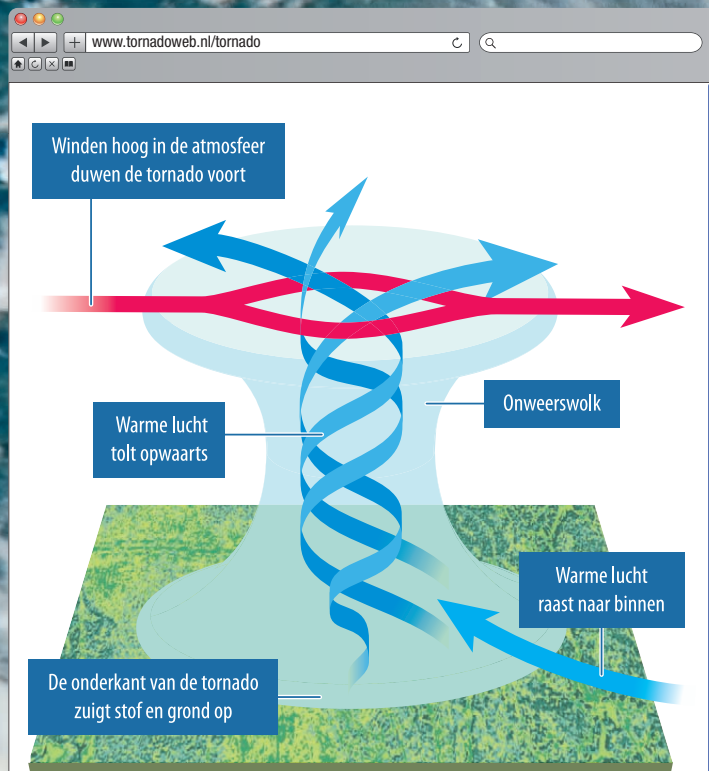

1 Dood en verderf

Het plaatsje Joplin in de VS is vannacht geteisterd door een tornado. Een Nederlandse ooggetuige vertelt: 'Het leek eerst niet zo ernstig, maar uiteindelijk bleek het een allesverwoestende tornado. Een strook van ruim anderhalve kilometer breed, dwars door de stad, is totaal weggevaagd.'

In Nederland kennen we nauwelijks tornado's en zo een als deze valt ook niet te beschrijven.

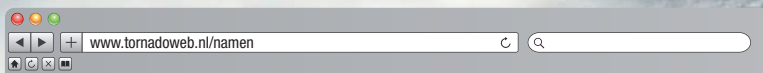
Tegen zoveel natuurgeweld kan niemand zich beschermen: je hebt geen schijn van kans. Alleen onder de grond, in de kelder, ben je veilig. Tot nu toe zijn er in Joplin 87 doden geteld. Maar mensen zoeken nog steeds met honden tussen het puin om te kijken of er nog enig teken van leven is. Het is gewoon niet te begrijpen, zoveel dood en verderf.

2 Zo ontstaat een tornado

De meest vernietigende soort tornado (die vooral in Amerika voorkomt) ontstaat meestal door een zware onweersbui, die supercell genoemd wordt. Zo'n supercell onderscheidt zich van andere onweersbuien doordat de wolk zelf al een beetje draait. Bovendien kan deze onweersbui wel uren doorgaan, terwijl een gewone bui met een paar uur wel ophoudt. Als de supercell blijft draaien, komt er steeds meer lucht bij die mee gaat draaien. De supercell groeit als het ware en middenin de wolk ontstaat een ronddraaiend vacuüm. Zodra deze tornado de grond raakt, gaat hij tekeer als een enorme centrifuge. Hij zuigt alles van de grond op en spuugt het er van boven uit!

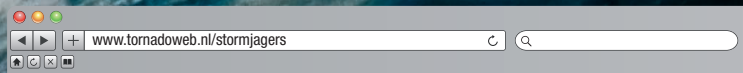

3 Tornado's in Nederland?

In Nederland hebben we maar zelden te maken met een tornado. Wij kennen wel windhozen. Die zijn te vergelijken met een tornado, maar ze zijn veel kleiner en minder gevaarlijk. Ze komen bijna alleen 's zomers voor bij zware onweersbuien. Een windhoos is een wervelwind met een trechtervormige slurf, maar krijgt zelden de kracht van een Amerikaanse tornado. De afgelopen honderd jaar is dat maar een paar keer voorgekomen.

Toch kan een windhoos veel ellende veroorzaken. In Gelderland kwam iemand om het leven toen een windhoos over een camping trok. Tientallen caravans werden door de kracht van de windhoos door de lucht geslingerd en kwamen soms tientallen meters verderop weer naar beneden.

4

STORMJAGERS

Ben jij klaar voor de meest indrukwekkende natuurervaring van je leven?

Gaat je hart sneller kloppen als je denkt aan het jagen op de meest geweldige stormen in het hart van Tornado Alley.

Wil je verbazingwekkende tornado's, stormen en oogverblindende bliksem zien?

Wil je op expeditie gaan met een paar van de beste stormjagers van de wereld?

Als het antwoord op deze vragen een volmondig 'Ja!' is, bekijk dan ons tourschema op onze website en plan vandaag nog het grootste natuuravontuur van je leven!

Ons record is elf tornado's in een tour!

Boek snel voor de laagste prijs.

VRAGEN STELLEN: Welke vragen zie ik in de tekst?

Elke tekst kun je opdelen in alinea's.

Die alinea's geven meestal antwoord op een WH-vraag.

Daarmee geef je de tekst **structuur**.

Door vragen te stellen kun je een tekst beter **onthouden**.

SAMENVATTEN: Hoe vat ik de tekst samen?

Ik kan een tekst samenvatten om hem beter te onthouden.

Ik weet dat het belangrijkste van de tekst in de **kern** staat.

Soms is de conclusie ook belangrijk.

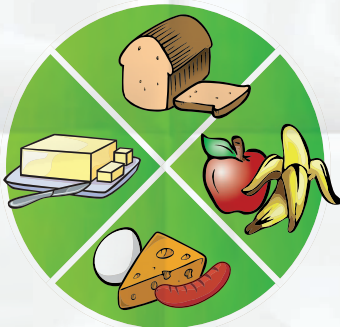
Die staat in het slot van de tekst.

VISUALISEREN: Welk plaatje past bij de tekst?

Ik zie een plaatje of een schema voor me als ik lees.

Die plaatjes helpen om **verbanden** in een tekst te zien.

Juf: "Jan, noem eens vier dingen waar melk in zit."

Jan: "boter, kaas en twee koeien."

Opzoekvaardigheden

Ik kan **zoektermen** en **trefwoorden** bij een tekst bedenken, om hiermee informatie te zoeken in verschillende bronnen.

Ik weet dat niet alle bronnen **betrouwbare** informatie geven. Daarmee houd ik rekening bij het kiezen van mijn bronnen.

Informatie en meningen vergelijken

Op grond van dezelfde feiten kun je toch **van mening verschillen**.

Ik kan de **argumenten** herkennen die iemand voor zijn mening heeft. Bovendien weet ik dat een schrijver niet altijd alles letterlijk bedoelt.

Zelf kan ik ook argumenten bedenken voor of tegen een mening.

Doel van de les:

Je leert dat wat je al over een onderwerp weet op te halen in de vorm van een eigen mening en argumenten. Na het lezen kijk je of je je mening moet bijstellen.

➔ **Maak eerst opdracht 1 en 2. Lees de teksten nog niet.**

1 Wat weet je al over tornado's?

Zet een kruisje in het juiste hokje.

	mee eens	niet mee eens
Tornado's zijn altijd levensgevaarlijk.		
In Nederland komen heel regelmatig tornado's voor.		
Door een tornado kunnen mensen dodelijk verongelukken.		
Een windhoos lijkt op een tornado, maar is veel minder gevaarlijk.		
Een flinke tornado kan een auto optillen.		

2 De titel van tekst 1 is: *Dood en verderf*.

Kun je die titel ook zetten boven het verslag over een tsunami?

Welk argument heb je voor die mening? Schrijf op.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

➔ **Lees tekst 1.**

3 Tekst 1 is het verhaal van ooggetuigen.

Hoe denk je over het verslag van een ooggetuige?

Kruis jouw antwoorden aan.

- Een ooggetuige is meestal onbetrouwbaar.
- Verschillende ooggetuigen kunnen heel verschillende verhalen vertellen.
- Een ooggetuige weet het best wat er gebeurd is.
- Het journaal zou niet gemaakt kunnen worden zonder ooggetuigen.

4 Je las tekst 1. Heb je nieuwe kennis opgedaan?

Kies een antwoord en maak de zin af.

Ja, ...

.....

.....

Nee, ...

.....

.....

5 Welke voorkennis heb je over het ontstaan van tornado's?

Kruis jouw antwoord aan. Kies je antwoord 2, maak dan de zin af.

Ik weet niets over het ontstaan van tornado's.

Ik weet dat .....

.....

.....

.....

.....

➔ Lees tekst 2.

6 Hoe ontstaat een zware tornado?
Schrijf de nummers van de zinnen in de juiste volgorde in het pijlenschema.

- 1 Zodra hij de grond raakt, verwoest hij alles.
- 2 Door dat groeien en draaien ontstaat in het midden van de supercell een soort vacuüm.
- 3 Een supercell begint meestal als een hevige onweersbui.
- 4 Dan komt er steeds meer lucht bij; de supercell groeit.
- 5 Die onweerswolk zelf draait al een beetje.

→ → → →

7 Streep door en vul in.

Mijn mening over het ontstaan van een zware tornado is wel|niet veranderd, want .....

.....

.....

.....

➔ Bekijk de foto bij tekst 3.

8 Zou dit een foto kunnen zijn die in ergens in Nederland gemaakt is?
Schrijf je mening op. Geef daar argumenten voor.

.....

.....

.....

.....

9 Zou dat wat je op de foto ziet, het gevolg kunnen zijn van een tornado?
Schrijf je mening op. Geef minstens één argument voor je mening.

.....

.....

.....

.....

10 Test je voorkennis.
Met welke uitspraken ben jij het eens?
Zet een kruisje in het juiste hokje.

	mee eens	niet mee eens
Een windhoos kan ook gevaarlijk zijn.		
Een windhoos is niet sterk genoeg om iets op te tillen.		
Windhoos is het Nederlandse woord voor tornado.		
Een windhoos is minder krachtig dan een tornado.		

Woorden:

teisteren: iets of iemand flinke schade of last bezorgen
de ooggetuige: iemand die iets met eigen ogen heeft gezien
zich onderscheiden: opvallen, anders zijn dan de rest
het vacuüm: een ruimte zonder lucht, luchtledig
de wervelwind: wind die heel snel ronddraait
de expeditie: een wetenschappelijke ontdekkingsstocht

Hoe zit het:

het feit: iets wat echt waar is, of echt gebeurd is. Iedereen kan het controleren.
de mening: wat je van iets of iemand vindt. Dat kan voor iedereen anders zijn.
het argument: de reden waarom je iets vindt

➔ **Lees tekst 3.**

- 11** Bekijk je antwoorden bij opdracht 10 nog eens goed.
Zou je een of meer antwoorden nu anders invullen?
Kies ja of nee en vul in.

Ja | Nee, want .....

.....

- 12 Welke mening vind je niet terug in tekst 3?**

Kruis het juiste antwoord aan.

- Een windhoos krijgt zelden de kracht van een Amerikaanse tornado.
- Windhozen komen bijna alleen voor bij zware onweersbuien.
- Windhozen zijn veel kleiner en gevaarlijker dan de tornado's in Amerika.
- Caravans kunnen door een flinke windhoos tientallen meters door de lucht geslingerd worden.

➔ **Lees tekst 4.**

- 13** In tekst 4 lees je: 'Wil je verbazingwekkende tornado's, stormen en oogverblindende bliksem zien? Wil je op expeditie gaan met een paar van de beste stormjagers van de wereld?'

Wat doe jij? Schrijf je mening en een argument op.

Het lijkt me .....

.....

- 14 Doe-opdracht**

In deze les heb je veel kennis opgedaan over tornado's en windhozen.

Schrijf en teken op de volgende bladzijde wat je de belangrijkste informatie uit deze les vond.

KIJK TERUG

- 15** Deze les ging over voorkennis ophalen. Je leerde dat je vaak al iets weet over een onderwerp.

Het is belangrijk dat je weet welke voorkennis je hebt. Schrijf een argument op waarom dat zo is.

.....

.....

.....

- 16** Je hebt nu vier teksten over tornado's gelezen. Kijk nog eens terug naar opdracht 1.

Kruis jouw antwoord aan.

Kies je antwoord 2, maak dan de zin af.

- Ik vind nog steeds dat mijn antwoorden juist zijn.

- Ik weet nu dat .....

.....

.....

EXTRA ★★

- 17** Tekst 1 is een ooggetuigenverslag van een vreselijk enge gebeurtenis. Er gebeuren ook erg leuke, fijne dingen!

Schrijf een ooggetuigenverslag van hoogstens tien regels over iets leuks of fijns dat je meemaakte!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tornado's

Blank writing area with horizontal dashed lines.

Blank writing area.

Blank writing area with horizontal dashed lines.

Blank writing area.

Blank writing area.

Blank writing area with horizontal dashed lines.

Blank writing area.

Blank writing area with horizontal dashed lines.